

The Project Gutenberg eBook of Amalia ystävämme, by Robert Kiljander

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Amalia ystävämme

Author: Robert Kiljander

Release date: August 6, 2006 [EBook #18994]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AMALIA YSTÄVÄMME ***

AMALIA YSTÄVÄMME

Yksinäytöksinen huvinäytelmä

Kirj.

R. KILJANDER

Ensimmäisen kerran julkaissut
K. J. Gummerus, Jyväskylä, 1892.

HENKILÖT:

AKSEL.

BERTHA, hänen vaimonsa.

AMALIA.

MIINA-TÄTI.

STIINA-TÄTI.

FIINA-TÄTI.

PALVELUSTYTTÖ.

Tapahtumapaikka eräässä pikkukaupungissa.

Näyttämö kuvaa hauskaa, sievillä huonekaluilla varustettua salia Akselin luona. Perällä ovi, samoin molemmilla puolilla. Näyttämön oikealla puolella on pöytä. Pöydällä kahviastiat, karahvi lasineen, kukkakimppu ja hiljan aukaistu kirjapaketti, jossa on kaksi tai kolme pienempää teosta. Vasempana toinen pöytä, jolla on kirjoitus-aineet. Aika: aamupuoli. (Oikea ja vasen luetaan näyttämöltä).

ENSIMMÄINEN KOHTAUS

Aksel. Bertha.

AKSEL (laskee kuppinsa pöydälle): Kiitoksia, Berthaseni, se oli mainiota kahvia! Olet oikein kunnostanut itsesi syntymäpäivänäsi.

BERTHA (neuloen): Hauskaa, että kerrankin olet tyytyväinen.

AKSEL. Kerrankin tyytyväinen? Sinun kanssasi olen aina tyytyväinen, sen kyllä tiedät, mutta se ei estä minua välistä olemasta erittäin tyytyväinen. Noh, nyt vaan pikkuinen savu. (Sytyttää sikarin) Kas niin! (Nojautuu mielihyvällä taaksepäin tuolilla) Onpa tosiaankin oikein suloista istua näin pienessä, sievässä kodissaan kiltin eukkonsa rinnalla ja unohtaa kaikki puuhut ja kaikki asiatoimet, nauttiakseen vain levossa ja rauhassa onneaan. — Meillä on todellakin hyvin hauskaa täällä, Bertha!

BERTHA (katsoo yhä vain työhönsä) Kyllä — mutta en luule sinun aina noin ajattelevan.

AKSEL. Kuinka? Mitä tarkoitat?

BERTHA. Minun vain johtui mieleeni, kuinka usein näinä viimeisinä aikoina olet kotoa poissa ollut. Toisin oli laita vuosi takaperin.

AKSEL. No, mutta ajattelehan, Bertha, kuinka paljon olen laventanut asioitani sen jälkeen. Olisiko parempi, jos istuisin kotona pitäen sinulle seuraa ja jättäisin asiat sipo silleen?

BERTHA. Eihän toki — sitä en tarkoita.

AKSEL. Eikä sitäpaitsi sinullakaan enää ole niin paljon aikaa minun kanssani juttelemaan, sitten kun pikku Ilmarin sait hoidettavaksesi. Itsekunkin tulee pitää huolta velvollisuuksistaan, näetkös!

BERTHA. Sen hyvin ymmärrän; mutta minä vain pelkään tuon alinomaisen ulkona oleskelemisen kääntyvän tavaksi, pelkään, ettet enää viihdy kotona yhtä hyvin kuin ennen. Niin, Aksel, kyllä se vain niin on — sinä et minua enää rakasta.

AKSEL. Ohoh — tuopa oli suuri uutinen!

BERTHA. Etkä sinä enää ole aivan suorakaan minua kohtaan.

AKSEL. Älä helkkarissa!

BERTHA. Niin — sinä näinä aikoina salaat paljon asioita vaimoltasi.

AKSEL. Mutta tähän alkaa jo kuulua oikein kamalalta.

BERTHA. Laske sinä vain leikkiä, mutta täytyy sinun kuitenkin myöntää, että olen oikeassa. Minkätähden esimerkiksi et tahdo tunnustaa, missä eilen olit koko illan? Kuinka saatat noin suurta epäluottamusta osoittaa Berthallesi, joka sinua niin hellästi rakastaa?

AKSEL. Ahaa — siihenkö meidän taas olikin tuleminen! Tiedätkö, Bertha, minä en tosiaankaan luullut sinua noin uteliaaksi.

BERTHA. Uteliaisuudeksiko sitä sanot, jos mielelläni tahdon tietää, mitkä tärkeät toimet sinua niin kauan ulkona kaupungilla pitivät? Etköhän sinä mitä tarkimmin tutkisi minua, jos yhtä kauan viipyisin kotoa poissa?

AKSEL. Tosin sen tekisin, mutta siinä on suuri eroitus. Minullahan näet, on asioita —

BERTHA (keskeyttäen): Ja ystäviä ja kumppalia.

AKSEL. No, olkoon niinkin! Enpähän tykkänään liene maailmasta luopunut, vaikka naimisiin olen mennyt, tiedänmä.

BERTHA (huokaa): Et olekaan, sen tietää Jumala! Mutta sellaistaahan elämä on!

AKSEL. No, älä nyt ole pahoillasi, Berthaseni; aikanaan saat kyllä kaikki tietää.

BERTHA. En välitä koko asiasta, koska et voi sitä heti minulle sanoa.

AKSEL. Iltapuolella, kun lähdemme ajelemaan, kerron sen sinulle. Saattaisimme ajaa vähän maalle, Hansenin huvilan ohitse, siellä päin on niin kaunista. Eikö sinunkin mielestäsi, Berthaseni, tuo pikkuinen huvila kauniine kasvikkoineen ole erittäin sievä?

BERTHA. Kyllä — kun sen vain joku toinen omistaisi eikä tuo suuri kortinlyöjä Hansen. — Onhan hänkin sinun hyvä ystäväsi.

AKSEL. Äläkä ajattele nyt mitään ikäviä, vaan tule sen sijaan katsomaan pikku Ilmaria; enhän vielä tänään ole nähnytäkään tuota nuorta herraa.

BERTHA. No, mitäpä häntä herättää, kun hän nukkuu niin makeasti.

AKSEL. Se ei mitään tee, hänellä on hyvää aikaa ottaa vahinko takaisin jäljestäpäin.

BERTHA. Anna hänen nyt olla! Jos Amalia tulee toivottamaan minulle onnea, ei minulla ole aikaa häntä uudestaan nukuttaa.

AKSEL. No pahuus! Olet siis ilmoittanut Amalialle syntymäpäiväsi olevan tänään? Päätimmehän olla siitä kenellekään virkkamatta; etkö muista?

BERTHA. Hyvin sen muistan, mutta hän itse tarjoutui tulemaan, illalla täältä lähtiessään.

AKSEL. Sen uskon; kyllä Amalia aina muistaa etujansa valvoa. No, sepä nyt harmillista!

BERTHA. Minkäpä sille tein? Olisiko minun pitänyt kieltää häntä tulemasta?

AKSEL. Eipä juuri — mutta sinun ei pitäisi aina olla niin ystävällinen ja kohtelias hänelle. Saattaisit antaa hänen jonkun kerran huomata, ett'emme kumpikaan erinomaisen paljon pidä hänen alituisesta juoksustaan täällä.

BERTHA. Kuinka voisin sen tehdä! Amalia, joka niin paljon pitää minusta ja joka alinomaa minua auttaa tuhansilla pienillä toimituksilla!

AKSEL. Sen hän tekee vain sadakseen sitä useammin täällä juosta ja ehkäpä myöskin erinomaisen suuresta halusta saada pistää nenänsä joka paikkaan. Kerranhan näin kotiin tullessani hänen seisovan kyökissä täydessä puuhassa puolipäiväsemme valmistamisessa.

BERTHA. Niin, se oli silloin, kun hänen piti opettaa minua laittamaan uudenlaista lihalientä, vaikka siitä ei sitten mitään tullut.

AKSEL. Toisen kerran tapasin tuon korean neidin järjestelemässä liinavaatteitani, jotka juuri olivat pesusta tuodut. Enkö, totta vie, silloin punastunut aivan kuin koulutyttö, jolta löydetään rakkauskirje.

BERTHA. Minkätähden tuletkin niin vähästä hämilläsi! Mielestäni Amalia oli hyvin ystävällinen, kun tarjosi minulle apuansa.

AKSEL. No niin, saattaa se ollakin hyödyksi siinä tapauksessa, että paitojen luettelo joutuu sinulta hukkaan. Amalia ja hänen rakkaat tätinsä Miina, Stiina ja Fiina ja kaupungin kaikki muut juorusiskot silloin voivat sen muististaan sinulle lukea.

BERTHA. Aina sinä vain puhut pahaa Amaliasta, ja kuitenkin hän on vähintään yhtä suuresta arvosta kuin —

AKSEL. — kuin kaikki minun ystäväni yhteensä — no niin, sehän on tunnettu asia. Mutta, hänen arvostaan huolimatta, ei minua juuri surettaisi, vaikka hän jonakin kauniina päivänä taittaisi niskansa portaisamme. (Amalian ääni kuuluu ulkoa) Kuulehan! Tunnetko sinä ääntä?

BERTHA (nousee): Amalian — hän puhuu Maijulle. — Muista nyt olla kohtelias ja huomaavainen häntä kohtaan! (Menee perälle).

AKSEL (nousee): Kohtelias ja huomaavainen! Hm — äskeisen hurskaan toivoni jälkeen. No niin — suotta minulle ei liene kasvatusta annettu,

TOINEN KOHTAUS

Edelliset. Amalia (perältä).

AMALIA (noin 35 vuoden ikäinen, komeassa ja nuorekkaassa puvussa. Hänellä on varjostin ja kukkakimppu toisessa kädessään): Hyvää päivää, hyvää päivää, armaat, rakkaat ystäväni! (Jättää parasolin tuolille lähelle ovea) Ja nyt (lentää Berthan kaulaan) tuhannen tuhatta onnentoivotusta, rakas, kulta Berthaseni! Elä aina terveenä, iloisena ja onnellisena, äläkä koskaan, koskaan unhotta ystävääsi Amaliaa, joka sinua niin hellästi lempii ja rakastaa! (Suutelee Berthaa ja antaa hänelle kukkakimppun).

BERTHA. Kiitoksia, paljon kiitoksia! Kuinka kauniita kukkia! Istu, Amalia hyvä!

AMALIA. Kiitos, kiitos! (Istuu kahvipöydän ääreen) Ohhoo — astuin niin kiivaasti, että oikein väsyin! Olette kenties jo kauankin minua odottaneet?

AKSEL (kohteliaasti): Niin, me juuri teistä puhuimme, kun kuulimme äänenne tuolta ulkoa.

AMALIA. Pelkäsitte luultavasti etten tulisikaan? Vai arvelitteko kääntyneeni sairaaksi? Ooh, siitä ei ole pelkoa, minä en koskaan ole kipeä. Mammalla onkin tapana sanoa: »niin virkeätä ja liikkuvaa tyttöä ei ole koko kaupungissa kuin minun Amaliani on.» Ei, mutta asianlaita oli semmoinen, näettekös, että kun juuri olin tänne tulossa ja kuljin Miina-tädin ikkunan ohitse, koputti hän minua sisään, sillä hän oli ostanut uutta kahvia ja odotti par'aikaa luoksensa Fiina- ja Stiina-tätejä, eikä millään muotoa päästänyt minua, ennen kuin olin juonut kaksi kuppia hänen kanssaan. Siellä kuulin, että Marin, kamreerskan, pieni poika oli kipeä ja — — Mutta, kuuleppas, kuinka pikku Ilmari jaksaa?

BERTHA. Hyvin, Jumalan kiitos!

AMALIA. Sepä hauskaa; minulla on taskussani hänelle karamellia. (Hakee taskustaan) No, missä tuo tuutti nyt onkaan? Ahaa, jopa sen löydän! Kas tässä! (Panee sen pöydälle) No niin, niinkuin jo sanoin, kuulin että poika oli kipeä ja päätin sentähden sivumenessäni pikimmältään pistäytyä häntä katsomassa. Mutta voi suuri Jumala, siellä vasta surkeata oli!

BERTHA. Noo?

AKSEL. Oliko poika kuollut?

AMALIA. Ei aivan, mutta hirmuisen kovassa kuumeessa se pikkuinen eläväinen makasi, eikä hänellä monta päivää jälellä ole, saadaanpa nähdä. Vanhin poika oli vielä lisäksi leikannut sormeensa ja nuorin tyttö saanut suuren kuhmun otsaansa pudotessaan tuoilta. Marilla oli itsellään päänkivistystä, ja miesriiviö — en voi paremmin sanoa — oli kestikievarissa biljardia pelaamassa!

AKSEL. Ooh — mikä julma ihminen!

AMALIA. No, sanokaapas muuta! Kun julkeaa jättää vaimon ja lapset semmoiseen kurjuuteen! Mutta sellaisia ne miehet ovat — Jumala paratkoon — ei ne muusta huoli kuin omista huveistaan ja —

BERTHA. Saanko tarjota sinulle kupin kahvia, Amalia? (Antaa hänelle kupin).

AMALIA. Paljon kiitoksia! (Panee sokeria kuppiin ja ottaa leipää puhuessaan) Ja kun muistan, kuinka miellyttävä ja kaunis Mari oli tyttönä, kuinka sievästi ja komeasti hänellä kaikki oli kotonaan ja kuinka iloisesti ja sydämellisesti hän aina otti vieraitaan vastaan, ja kun kaikkea tätä vertailen hänen nykyiseen kohtaloonsa, niin oikeinpa sydäntäni vihlaisee, että — —

BERTHA. Suo anteeksi, minulla on vaan kahta lajia leipää tarjottavana, mutta niinkuin jo eilen sanoin, en ole mitään varustanut syntymäpäivääni varten —

AMALIA. Ooh, kultaseni, että sinä viitsit! Mitä tyhjistä kursailee niin vanhan ystävän kanssa kuin minä olen tässä talossa. Mutta varustuksista johtuu mieleeni eräs asia, josta minun täytyy teille kertoa, ystäväni. Niin — voitteko ajatella! — tänä aamuna tulee tullikirjoittajan piika meidän yökkiiimme ja pyytää lainaksi lihaliemikattilaa. »Mitä herrasväki sillä tekee?» kysyin minä vähän kummastellen. »Juu, sihteeri rouvineen viettävät huomenna hääpäiväänsä ja antavat suuret päivälliset kaikille tuttavilleen», kuului röyhkeä vastaus. Suuret päivälliset! Sihteerin herrasväki. Ei, nyt ei enää ole häpyä ollenkaan!

AKSEL. Toden totta! Eihän semmoista ole ennen kuultukaan! Ne muuten näyttävät olevan siivoja ihmisiä, joiden tulisi tietää, mikä heille sopii, mikä ei.

AMALIA. Kyllä kaiketi! Mitä köyhempitä, sitä röyhkeämpiä! Eivätkö ne hölmöt saattaisi ottaa esimerkkiä viisaista ja ymmärtäväisistä ihmisistä? Mamma sanoo minulle usein: »Malla-kultaseni, eikö meidänkin joskus pitäisi kutsua päivälliselle muutamia likeisimpiä tuttavita, joiden luona sinä usein niin paljon hyvää nautit»; mutta silloin minä aina vastaan: rakas mammaseni, se tosin minusta olisi sanomattoman hauskaa, ja varaahan siihen meillä kyllä olisi, mutta meidän tulee olla varuillamme — ihmisillä saattaisi olla siitä sanomista, sillä sitä ei koskaan voi edeltäpäin tietää, kuinka parhaatkin tarkoituksemme käännetään ja väännetään.

AKSEL. Siinä olette aivan oikeassa. Ihmisiä todellakin on olemassa, jotka voivat kaikki pahimpaan kääntää.

AMALIA (päättään pudistaen): Ooh, kyllä niitä on, kyllä niitä on sellaisia!

AKSEL. Jotka tunkeutuvat perheisiin, sekaantuvat emännän toimiin ja urkkivat puolisoiden keskinäisiä asioita.

AMALIA. Aivan niin, sellaisia tunnen monta.

AKSEL. Ja pahinta kaikista on, ett'eivät sellaiset henkilöt käsitä, kuinka vastenmielisiä he ovat, vaan luulottelevat olevansa tuiki tarpeellisia siellä, johon vain kerran ovat päässeet perehtymään. Eikö ole totta!

AMALIA. Totta, peräti totta. Meillä näyttää olevan aivan samat mielipiteet, herra Heino.

BERTHA. Ota vielä korppua, Amalia hyvä!

(Katsoo pitkään Akseliin.)

AMALIA. Paljon kiitoksia; ne ovatkin oikein maukkaita.

BERTHA. Etkö halua toista kuppia, Aksel?

AKSEL (nousee): En, kiitos! Teidän luvallanne, hyvät naiset, menen nyt tervehtimään poikaani ja perillistäni.

AMALIA (juoden): Oi, sitä pientä enkeliä!

BERTHA. Älä häntä vaan säikähdytä, ett'ei hän rupea huutamaan. (Akselin mennessä hänen ohitsensa hiljaa) Aksel, kuinka saatoit —?

AKSEL (samoin): Eihän tuo mitään ymmärtänyt.

AMALIA. Suudelkaa sitä pikkuista ruusunnuppuista oikein lämpimästi, oikein herttaisesti minunkin puolestani! Minä tulen heti jälessä Berthan kanssa.

AKSEL (kohteliaasti): Erittäin hupaista!

(Menee oikealle).

KOLMAS KOHTAUS

Amalia. Bertha.

AMALIA. Kuinka sievä ja kohtelias miehesi aina on minua kohtaan! Koko kaupunki onkin ihastunut hänen hauskaan ja iloiseen käytökseensä. Mutta melkein liian iloinen, (herittää sormellaan) melkein liian iloinen hän vain on, ystäväiseni.

BERTHA. Mitä tarkoitat?

AMALIA. Mitäkö tarkoitan? Ei mitään, ei niin mitään. Ei se ansaitse puhumistakaan. Täytyyhän sitä elää mukana, ja hauskassa seurassa annetaan mielellään rahojen luistaa.

BERTHA. Rahojen?

AMALIA. Ei, nyt en lausu sanaakaan enempää — en sanaakaan, koska sinä noin siitä kiivastut.

BERTHA. Mutta olenhan minä aivan tyyni.

AMALIA. Ei, älä koetakaan minua houkutelulla — älä ollenkaan yritäkään! Sitä paitse miehesi luultavasti on sinulle jo kertonutkin kaikki.

BERTHA. Mutta enhän tiedäkään, mistä on kysymys.

AMALIA. Vai niin! No, koska välttämättömästä *tahdot* sen tietää. — Mutta sen sanon, jos sinä vain rupeat sitä suremaan, niin minulla ei enää iloista hetkeä ole. Lupaatko ett'et ole koko asiasta milläsikään; (puristaa Berthan kättä) lupaatko sen, kultaseni?

BERTHA. Lupaen, lupaan; mutta kerro nyt!

AMALIA (salaperäisesti): No niin, kun eilen illalla läksin luotasi — luulen kellon olleen noin 11 paikoilla — ja kun olin joutunut aivan likelle porttiamme, kuulin etäämpää lähenevään henkilöön ääniä. Minä painuin seinää vastaan, pysähdyin ja kuuntelin — en millään muotoa saadakseni tietää, keitä he olivat — mitä se minua olisi liikuttanut? — mutta minä, näethän, pelkäsin heidän huomaavan minut ja tekevän minulle pahaa. Silloin kuulin selvään heidän puhuvan asioista ja suurista rahasummista, ja kun sitten tulivat lähemmäksi, näin heitä olevan neljä, neljä herrasmiestä. Kahta en voinut tuntea pimeässä

— ell'ei toinen heistä kumminkin olisi ollut nuori herrassyötinkimme Söderlund — tiedäthän, hän, joka niin hirmuisesti juo. Mutta toiset kaksi hyvin tunsin: toinen oli patruuna Hansen ja toinen — sinun miehesi.

BERTHA. Vai niin; jotain sellaista juuri aavistin. No, entä sitten?

AMALIA. Herra Jumala, kuinka totiseksi sinä kävit! Ei, ei, älä pakoita minua jatkamaan! Ennen puren kieleni halki, ennenkuin —

BERTHA (tyynesti): He puhuivat siis asioista?

AMALIA. Niin, tiedätkös, kortinlyönnistä ja asioista ja viidestä tuhannesta markasta, tai oliko se viidestäkymmenestä tuhannesta, sitä nyt en voi niin tarkoin sanoa. Ja toinen niistä, joita en tuntenut, sanoi: tällä kertaa veli Hansenilla oli hyvä onni, johon Hansen vastasi, että hän juuri edellisenä iltana oli saman summan menettänyt. Ja juuri kun he menivät minun lymypaikkani sivu, kuulin — — Ei, nyt pidän suuni kiinni, ihan varmaan!

BERTHA (tyynesti niinkuin ennenkin): Mitä kuulit?

AMALIA. Kuulin Hansenin sanovan miehellesi: »lähetä minulle siis huomenna kolmetuhatta markkaa», ja miehesi vastasi: »ole huoletta, ne saat jo aamupuolella aivan varmaan.»

BERTHA. Kolmetuhatta markkaa! Suuri Jumala! Ooh, se on mahdotonta!

AMALIA. Taivaan tähden, rauhoitu, rauhoitu, rakas Bertha! Juo lasi vettä, (kaataa vettä lasiin) — Kas tässä! Se rauhoittaa sinua.

BERTHA. Se on tarpeetonta. — Kolmetuhatta markkaa! Ei, kyllä sinä mahdoit väärin kuulla?

AMALIA. Voihan se olla mahdollista. Mutta olettehan sitäpaitsi niin varakkaita, ett'ei siitä —

BERTHA. Ja luulet heidän puhuneen korttivelasta?

AMALIA. Herra Jumala, kuinka sen voisin tietää! Kortinlyönnistä he kumminkin puhuivat.

BERTHA. Oletko varma siitä, että se oli Hansen, jonka kanssa Aksel puhui?

AMALIA. Kyllä minä häntä siksi luulin. Mutta eikö todellakaan miehesi ole kertonut, kenen seurassa hän vietti eilisen illan?

BERTHA. Ei, hän ei ole tahtonut sitä minulle sanoa.

AMALIA. Ai, ai, ystäväiseni, tuopa kuuluu pahalta! Mutta älä ajattele enää koko asiaa — koeta unhottaa kaikki tyyni! Puhutaan jotakin hauskeempaa, iloisempaa!

BERTHA. Hän siis kumminkin lyö korttia, niinkuin välistä olen pelännytkin. Ja kuinka hän on minua luulotellut, ett'ei hänellä muka ikänä ole korttia kädessäkään ollut! Ja lisäksi vielä niin suuri summa! Ei, se on mahdotonta, minä en voi tätä saada päähäni.

AMALIA. Kas niin, nyt sinä kuitenkin rupeat murehtimaan tuota asiaa, vaikka äsken lupasit olla järkevä. Heitä jo kaikki nuo ajatukset mielestäsi! Kerroppas minulle esimerkiksi, mitä kaikkea hyvää olet mieheltäsi saanut syntymäpäivälahjaksi! No, annappas kuulla!

BERTHA. Mitäkö olen saanut syntymäpäivälahjaksi? Nuo kirjat tuolla, (osoittaa kirjakäärä) — Ei, ei, minä en kuuna päivänä voi tätä käsittää!

AMALIA. Etkö mitään muuta? Mutta saithan viime vuonna kultaisen rannerenkaan, brossin ja paljon muuta kaunista. Mitä miehesi ajattelee, kun —?

BERTHA. Se on minulle yhden tekevä, kun vain pääsisin selville, kuinka oikeastaan noiden kolmentuhannen markan laita on. (Päätäväisesti) Niin — se on parasta: minä menen heti Akselilta kysymään.

AMALIA. Herran tähden, mitä aijot tehdä? Silloin hän heti arvaisi sinun minulta tuon uutisen kuulleesi. Maltahan kuitenkin siksi kun olen poissa!

BERTHA. No olkoon sitten, koska niin tahdot! Kolmetuhatta markkaa! Sillä rahalla eläisimme vähintäkin puolen vuotta! Ei, se on mahdotonta, aivan mahdotonta!

(Liikuntoa kuuluu oikealta).

BERTHA (nousee): Kas niin, nyt hän herätti Ilmarin!

AMALIA. Muista se: ei sanaakaan asiasta niin kauan kuin minä täällä olen!

(Nousee myöskin).

NELJÄS KOHTAUS

Edelliset. Aksel, Bertha, Ilmari itkee.

AKSEL (ovella): Amalia. Oi sitä pientä raukkaa! Mikä häntä vaivaa?

(Menee ovea kohden) Älä itke! Täti tulee, täti tulee!

(Menee).

BERTHA. Aksel, sitten kun Amalia on mennyt, niin minulla on jotakin tärkeitä puhuttavaa sinun kanssasi.

(Menee).

VIIDES KOHTAUS

AKSEL (yksinään; katsoo Berthan jälkeen kummastellen): Vai niin, aivan kernaasti! Sepä juhlallinen katse! Mitähän nyt on tapahtunut? Olisikohan Amalia jollakulla kummallisella tavalla saanut tietoa — —? Ei, kuinka se olisi mahdollista! Päätimmehän Hansenin kanssa, ett'emme mitään puhuisi koko asiasta. No, olkoon mitä tahansa, saanhan sen sittemmin tietää. Mutta mitä kello jo mahtanee olla? (Katsoo kelloansa) Kaksitoista! No, hitto vieköön, joko se niin paljon on! Minun täytyy siis heti lähettää checki, jonka hänelle lupasin ennen puoltapäivää. Parasta kun samalla kirjoitan hänelle muutaman rivin ja pyydän kuittia. (Istuu vasemmalle pöydän luokse ja alkaa kirjoittaa) »Veli Hansen! Tämän mukana lähetän sinulle luvatus checkin, jolla Pohjoismaiden pankista voit nostaa ne kolmetuhatta markkaa, jotka jäin sinulle eilen illalla velkaa. Kuittia odotan sanantuojan mukana. Ystävyydellä Aksel Heino.» — Kas niin, mutta missä on checkikirjani? (Etsii paperien seasta) Luulin nähneeni sen täällä tänään. Eipä sitä vaan näykkään. No, sitten se varmaan on konttorikamarissa.

(Nousee ja menee vasemmasta sivuovesta, jonka hän jättää puolitiehen auki).

KUUDES KOHTAUS

AMALIA (ulkopuoolella): Kultaseni, älä vaivaa itseäsi, kyllä minä sen löydän — (tulee sukkelasti sisään) Mihinkä ne karamellit jätinkään? Muistaakseni panin ne tähän pöydälle? Aivan oikein, tässähän ne ovatkin. (Ottaa tuutin ja aikoo mennä, vaan huomaa samassa Akselin kirjeen) Ah, jotain kirjoitettua! Mitähän se lienee? (Lähenee varpaillaan pöytää) »Veli Hansen!» Mitä? olisiko — (lukee puoliääneen ja kiireesti) »checki. — Pohjoismaiden pankista — 3,000 — velkaa.» (Puhuu) No taivaan suuri luoja, eikös siinä kumminkin ollut perää! Mitähän nyt Bertha sanoo! — Ah, joku tulee! Pakoon pian!

(Menee).

SEITSEMÄS KOHTAUS

Aksel, (sitten) Palvelustyttö.

AKSEL. Eihän täällä ketään olekaan; minä, näen mä, erehdyin. Ehkä joku kosketti eteisen ovea. No, olipa onni, ett'ei se ollut Bertha, sillä jos hän olisi saanut nähdä kirjeen, niin koko salaisuuteni olisi ennen aikojaan tullut ilmi. (Valmistaa kirjeen) Kas nyt se on valmis. (Soittaa) Oikein on mielestäni synti heittää noin paljon rahaa melkein niinkuin maantielle, mutta mikä on tehty, se on tehty. (Tyttö tulee) Kuulehan, vie tämä kirje patruuna Hansenille kestikievariin ja pyydä vastausta! (Tyttö menee) No, mitähän nyt toimittelisin sillä aikaa kuin Amalia on Berthan luona! Enköhän vaan mene kamariini ja heittäy sohvalle pitkäleni — olen tosiaankin hiukan väsynyt yöllisen valvomisen jälkeen. Niin, sen teen. Mutta ensin lasi soodavettä, sillä kulkkuni tuntuu saakelin kuivalta. (Ottaa pulveria taskustaan, kaataa sen lasiin ja juo) Ah, se maistui, se!

(Menee vasempaan. Näyttämö hetken tyhjänä).

KAHDEKSAS KOHTAUS

Bertha. Amalia.

BERTHA (kummeksien): Mutta mikä sinun nyt on? Miksi noin äkkipäätä lähdet?

AMALIA. Ei, ei, minä en saata viipyä, en saata viipyä!

BERTHA. Et saata viipyä?

AMALIA. Niin, oi niin, minä tukehdun, jos täällä kauemmin olen!

BERTHA. Oletko kipeä?

AMALIA. Niin, minä kärsin, minä kärsin hirmuisia vaivoja sinun tähtesi, armas, rakas Bertha raukkani; minua vaivaa kauhea tuska, kun näen sinun elävän ja liikkuvan täällä, synnin ja huikentelevaisuuden onnettomassa pesässä!

BERTHA. Mitä sinä oikeastaan tarkoitat?

AMALIA. Tarkoitan vaan, ett'et sinä vielä tunne tuon huikentelevaisuuden hirveätä suuruutta. Oi teitä, miehet, miehet!

BERTHA. Tiedätkö kenties jotakin uutta tuohon äskeiseen juttuun?

AMALIA. Josko tiedän? Oo, lapsiraukkani, mun onneton, hyljätty lapsiraukkani! Tule, paina pääsi uskollista sydäntäni kohden (sulkee vastahakoisen Berthan syliinsä) — Tule, niin kerron sinulle kaikki, kerron sinulle koko tuon kauhean totuuden, paljastetussa, koristelemattomassa muodossaan! Ajattele sitten minusta mitä tahdot — sano, että olen utelias, tunnoton, röyhkeä; sano mitä hyvänsä, minä kuitenkin kerron. Niinpä kuule! Asian laita on valitettavasti juuri niinkuin sen äsken sinulle kerroin. Miehesi jäi eilen Hansenille velkaa 3,000 markkaa, minä luin vast'ikään erään kirjeen, jossa hän tunnustaa velan ja uudelleen lupaa maksaa nuo rahat tänään edellä puolenpäivän. Kirje oli avoinna tuolla pöydällä ja sivumennen en voinut olla siihen vilkaisematta —

BERTHA. Suuri Jumala, onko hän kadottanut järkensä? Missä on kirje? Sano minulle, missä se on?

AMALIA. Tuolla se oli pöydällä, mutta ei sitä enää näy siinä. Hän varmaankin on sen jo lähettänyt.

BERTHA (etsii turhaan paperien seasta): Todella, se on poissa. Mutta tuosta paperiarkista on palanen reväisty — kyllä asiassa niin muodoin perää on. Taivaan Jumala! Siinä nyt nähdään huonojen seurakumppanien vaikutukset!

AMALIA. Niin, sitähän minä aina olen sanonut. Aksel ei ole mikään paha ihminen — ei millään muotoa — mutta hän on niin vilkas, niin iloinen, niin taipuvainen. Sen huomasin hyvin jo hänen sulhasena ollessaan, jolloin ensin häneen tutustuin, ja monta kertaa ajoin sinua varoittaa, sillä kaunis ulkomuoto tavallisesti peittää kevytmielisyyden. Ah, miksi sitä en tehnyt! Mutta älä sure! Jos miehesi tykkänään unhoittaisikin velvollisuutensa sinua kohtaan (puristaa Berthaa kiinteämmin rintaansa kohden) — jos hän todellakin — — —

BERTHA (tuskastuen tahtoo hänestä irtautua): Anna minun olla — —

AMALIA (pitää häntä vyötäisiltä): Jos ei hän sinusta enää ollenkaan välittäisi — ja ennemmin tai myöhemmin hän kyllä semmoiseksi kääntyy, — niin tiedät kumminkin yhden, jonka ystävyys aina on oleva sama, joka — —

BERTHA (joka on hänestä irtautunut): Hyvä, hyvä — minä lähdän nyt Akselia puhuttelemaan.

AMALIA. Niin; tee se, tee se! Nuhtele häntä oikein suoraan kevytmielisestä käytöksestään, selitä hänelle, mitä huolta ja surua — — — (Huomaa Berthan olevan lähtemäisillään) No, hyvästi sitten, armas, surkuteltava Bertha raukkani! (Syleilee häntä ja menee; erikseen) Ja nyt sukkelaan tätien luo, ennenkuin kahvi jäähtyy.

BERTHA. No viimeinkin! (Menee vasemmalle sivuovelle) Nyt otan asiasta selvän.

AMALIA (aukaisee oven ja pistää päänsä sisään; erikseen vilkkaasti): Hetken kuluttua tulen takaisin kuulemaan, kuinka hän on suoriutunut asiasta. (Taasen surkuttelevalla äänellä) Hyvästi, hyvästi — onneton, surkuteltava Berthaseni!

(Katoa).

YHDEKSÄS KOHTAUS

Bertha. (sitten) Aksel.

BERTHA. Hänen täytyy tunnustaa minulle kaikki — ell'ei hän sitä tee, menen paikalla Hansenin luokse ja otan asiasta selvän. (Aukaisee oven) Aksel, tulehan tänne, Amalia on mennyt! (Sulkee oven) Siellä hän makaa sohvalla aivan levollisena, ikäänkuin hänellä ei vähääkään tunnonvaivoja olisi. Mutta jos hän kuitenkin olisi viaton? Ei, sitä hän ei voi olla — Amalia saattaa kyllä liiotella, mutta ei hän toki valhettele — ja minkätähden Aksel muuten niin itsepäisesti salaisi eilen-iltaista olopaikkaansa, ellei —

AKSEL (tulee sisään): No, totta toisen kerran, eikös Amalia olekin jo poissa! Anna minulle palanen liitua, että saan vetää suuren ristin seinään —

BERTHA. Aksel, saatatko vielä leikkiä laskea.

AKSEL. Mitä nyt? Ahaa, jopa muistan: sinulla oli jotakin sanottavaa minulle. No, annahan kuulla; olenpa oikein utelias!

BERTHA. Sinä tiedät kyllä, mitä tarkoitan. Tunnusta vaan kaikki! Olen valmis pahintakin kuulemaan.

AKSEL. Mitä hittoa? En toden totta ymmärrä, mitä tarkoitat!

BERTHA. Kuinka hennot noin teeskennellä vaimollesi, Aksel! Sano minulle, kenen seurassa olit eilen illalla!

AKSEL. Yhäkö tuota juttua kestää? Sano itse, koska näyt sen tietävän!

BERTHA. Tiedän kyllä — Hansenin seurassa sinä olit.

AKSEL. Oikein arvattu, aivan oikein! Amaliako sen sinulle kertoi, jos saan luvan kysyä?

BERTHA. Yhdentekevä. Ja sinä jäit Hansenille velkaa suuremman summan rahaa?

AKSEL. Juuri niin. Mutta mistä Amalia —?

BERTHA. Kirjeen kautta olet luvannut tänään edellä puolenpäivän lähettää hänelle kolmetuhatta markkaa — onko totta?

AKSEL. Ahaa! Täällä kävi siis kumminkin joku kurkistamassa kirjeeseeni! Eiköhän vaan sekin ollut Amalia?

BERTHA. Sitä ei minun tarvitse sanoa. Näethän nyt minun kaikki tietävän; mitä asia siis enää salaamisesta paranee?

AKSEL. Ei yhtään; turhaa se on, koska jo kaikki tiedät. Mutta minä en vaan käsitä, mitä pahaa siinä on, että olen joutunut suurempiin asioihin Hansenin kanssa; onhan se, tietääkseni, aivan luonnollista, koska olemme kumpikin asioitsijoita.

BERTHA. Mekomakin asia! Oi, Aksel, kuinka annoit itseäsi semmoiseen viekotella? Etkö ollenkaan minua muistanut hävittäessäsi kortinlyönnissä niin suuren summan?

AKSEL. Kortinlyönnissä! Oletko järjiltäsi? Onko Amalia sinulle senkin kertonut?

BERTHA. Sano minulle ensin, onko siinä perää, vai ei!

AKSEL. Valhetta se on! Varokaa itseänne, te Amalia neitinen, kyllä minä opetan teitä juttuja laitlemaan!

BERTHA. Mitä asiaa teillä sitten oli keskenänne?

AKSEL. Sitä — sitä en voi sanoa.

BERTHA. Kas niin! Siinä on siis kuitenkin jotakin pahaa, koska sen salaat vaimoltasi.

AKSEL. Siinä ei ole mitään pahaa, ole siitä vakuutettu!

BERTHA. Sano siis, mitä se on!

AKSEL. En sano vielä.

BERTHA. Etkö sano? Mutta minuakaan ei haluta kauemmin odottaa. Minä tahdon — minä vaadin heti selitystä?

AKSEL (hymyillen): Jopa nyt kummia kuullaan! Vai niin, sinä oikein vaadit selitystä?

BERTHA. Minä pakoitan sinun sitä antamaan.

AKSEL. No lempo vieköön! Mutta jos nyt en antaisikaan pakoittaa itseäni?

BERTHA. Sitten — sitten — Vielä kysyn sinulta viimeisen kerran: oletko kortinlyönnissä eilen hävinnyt kolmetuhatta markkaa, vai millä tavalla olet jäänyt ne Hansenille velkaa?

AKSEL (Berthaa jäljitellen): Ja minä myöskin viimeisen kerran sinulle vastaan, että minä en ole eilen kortinlyönnissä hävittänyt 3,000 markkaa, vaan olen ne muuten jäänyt Hansenille velkaa.

BERTHA. Onko se viimeinen sanasi?

AKSEL (pateetillisesti) Se on viimeinen sanani.

BERTHA. No niin! Sitten minä menen Hansenin luokse ja kysyn häneltä asianlaitaa. Hyvästi!

(Aikoo mennä).

AKSEL. Bertha — mitä ajattelet? Voisitko todellakin tehdä sen?

BERTHA. Niinpä tunnusta!

AKSEL. Mutta kuulehan toki! Älä ole lapsellinen! Olenko koskaan ennen lyönyt korttia, tai onko sinulla kertaakaan ollut syytä nuhdella minua kevytmielisyydestä raha-asioissa? Luotatko sinä nyt enemmän Amaliaan, tuohon ilkeään kielikelloon, kuin omaan mieheesi ja hänen vakavaan sanaansa?

BERTHA. En viitsi kuunnella lorujasi — — (Aikoo mennä).

AKSEL. No, odotahan vähäisen, niin kerron sinulle koko tuon suuren salaisuuden.

BERTHA (pysähtyy odottamaan).

AKSEL (hetken mietittyään): Tahi olkoon, en virka vielä mitään. Hupaisempi on, kun kerron sen vasta iltapäivällä.

BERTHA. No, syytä sitten itseäsi — —

(Menee kiivaasti oikealle).

KYMMENES KOHTAUS

AKSEL. No, ei hätää, kyllä hän mielensä malttaa, kun hetken saa yksinään olla. (Kävelee edestakaisin lattialla) Vai niin, vai niin, neitiseni, vai olette te sitä lajia! Vai kurkistelette te minun kirjoituksiani, luette minun kirjeeni, ettekä ollenkaan epäile pannessanne vaimolleni kokoon tuommoisia hulluja juttuja parin viattoman rivin nojalla! Minun hyväluontoiselle Berthalleni, joka minulle ennen aina osoitti täydellistä luottamusta! Tämä tosiaan jo menee liian pitkälle. Rankaisematta en voi häntä päästää asiasta; nyt on jo kärsivällisyyteni lopussa.

YHDESTOISTA KOHTAUS

Aksel. Amalia.

AMALIA (pistää päänsä peräovesta): Oletko täällä, Bertha? (Huomaa Akselin) Ah!

(Sulkee nopeasti oven).

AKSEL. Kuka siellä? (Aukaisee) Neiti Amalia! Vai niin! Tulkaa sisään, olkaa hyvä!

AMALIA (ovessa kursaillen): Oi ei, ei se ollut tarkoitukseni. Minulla oli vain Berthalle vähän puhuttavaa. Unohdin äsken —

AKSEL. No noh, tulkaa sisään vaan!

AMALIA (tulee kursaillen sisään): Mutta oikein olen tosiaankin hämilläni. Mitä te, herra Heino, minusta ajattelettekaan, kun näin usein teitä vaivaan? Eihän teillä minun seurastani kumminkaan mitään iloa ole.

AKSEL. Eipä sitä niin varmaan tiedä. Istukaa!

AMALIA (erikseen): Kuinka hän näyttää vihaiselta! Bertha on luultavasti hänelle jo sanonut — — (Ääneen) Paljon kiitoksia, mutta minulla ei tosiaankaan ole aikaa. Berthaa vaan tahdoinkin tavata.

AKSEL (käskevästi): Istukaa, sanon teille!

AMALIA. Herra varjelkoon!

(Istuu pelästyneenä).

AKSEL (hetkisen äänettömyyden perästä): Mitä minuun noin tuijotatte? Pelkäätekö minua?

AMALIA. Niin — minä en tiedä — en ymmärrä — — —

AKSEL. Olenko mielestänne kamalan näköinen?

AMALIA. Olette — niin kummallisen — niin juuri kuin — — —

AKSEL. Kuin mies, joka on valmis tekemään — mitä hyvänsä —

AMALIA (aikoo hyökäistä ylös): Taivaan tähden! Älkää minulle vain pahaa tehkö!

AKSEL (ottaa häntä käsivarresta): Hiljaa, hiljaa, neitiseni. Ei mitään kiirettä! Minulla on teille vähän puhuttavaa.

AMALIA (jää istumaan): Minulle?

AKSEL. Niinpä niin, juuri teille. (Erikseen tavallisella äänellään) Mitä hänelle nyt oikeastaan sanoisin? (Ääneen, entisellä synkeällä äänellään) Niinkuin sanoin, on minulla teille vähän puhuttavaa. (Panee käsivarret ristiin rinnalleen ja katselee häntä hetken synkästi) Minä — — minä teitä kiitän!

AMALIA. Kiitätte? Mistä sitten?

AKSEL. Siitä, että luitte kirjeeni, ja siitä erinomaisesta ystävydestä, jonka minulle osoititte kertoessanne sen sisällön vaimolleni.

AMALIA (innokkaasti): Minkä kirjeen? Minä vakuutan — minä en suinkaan —

AKSEL (samalla juhlallisella tyyneydellä): Älkää valhetelko — se on turhaa! Tiedänhän kumminkin kaikki. Kiitän teitä vieläkin kerran siitä, että vaimoni silmät avasitte.

AMALIA. Hänen silmänsä avasin! Mitä tarkoitatte?

AKSEL. Teidän terävä järkenne on ainoalla katsahduksella käsittänyt sieluni sortuneen tilan. Te olette kauan tietänyt asioita, joista Berthalla ei ole aavistustakaan ollut; teille ei hirmuinen, vastustamaton pelaamisenhimoni ole mikään salaisuus ollut.

AMALIA. Hyvät ihmiset! Se on siis totta!

AKSEL. Te olette kuitenkin niin kauan kuin mahdollista peittänyt vikaani, sillä tiedänhän sen, te ette ole mikään kielikello, mutta ystävyttenne Berthaan pakoitti teitä viimeinkin puhumaan — ja asia on nyt siis ilmi tullut.

AMALIA. Mutta minä vakuutan, en koskaan ole kuullut —

AKSEL. Älkää koettako minua puolustaa, mitäpä asia siitä enää paranisi. Niin, minä olen, olen ollut ja tulen aina olemaan pelaaja — ja mikä on kamalinta kaikista, — — eilen hävitin kaiken omaisuuteni

kortinlyönnissä. Nyt olen joutunut vallan perikatoon.

AMALIA. Mutta, herra Heino! Puhutteko leikkiä, vai —?

AKSEL. Leikkiä! (Nauraa kamalasti) Ha, ha ha!

AMALIA. Suuri Jumala! Ja minä kun olen ollut aivan tietämätön koko asiasta!

AKSEL. No, nyt tiedätte sen!

AMALIA. Niin, nyt tiedän sen. (Erikseen) Kuinkahan tädit päivittelevät, kun tämän saavat kuulla! (Ääneen) Mutta Bertha raukka, mitä hän sanoo?

AKSEL. Hän parast'aikaa panee vaatteitaan kokoon mennäkseen vanhempiensa luokse kotiin. Aijomme, näette, erota toisistamme.

AMALIA. Erotta! Ja pikku Ilmari?

AKSEL. Hänet ottaa Bertha mukaansa. Minä olen kelvoton häntä kasvattamaan.

AMALIA. Voi sitä kurjuutta, sitä kurjuutta! (Erikseen) No, en ilmaisna ikänä ole mokomata kuullut! (Ääneen) Mutta te itse? Kuinka voitte heitä paitse elää ja toimeen tulla?

AKSEL. Se ei olekaan aikomukseni. Kuulkaahan! Myönsittehän äsken olevani aivan kuin mies, joka voi tehdä mitä hyvänsä. No niin, nyt saatte nähdä, että todenperään ryhdyinkin kauheaan tekoon. Neiti Amalia, onhan teillä vielä hiukan ystävyyttä minua kohtaan?

AMALIA. Onhan toki; minä surkuttelen teitä!

AKSEL. Ettehän siis tahdo minulta kieltää pientä palvelusta, jota teiltä nyt pyydän? Se on oleva viimeinen hyvä työ, jolla teitä tässä elämässä vaivaan.

AMALIA. Viimeinen hyvä työ?

AKSEL. Niinpä niin, viimeinen hyvä työ. (Erikseen) Muistaakseni on minulla taskussa vielä yksi pulveri. (Hakee taskustansa ja löytää pulverin) Tässä se on.

AMALIA. Mi-mitä herran nimessä se on?

AKSEL (tyynesti): Myrkkyyä.

AMALIA (kirkasee): Myrkkyyä!

AKSEL. Hiljaa, sanon minä, muutoin olette hukassa! (Ottaa lasin pöydältä, täyttää sen puoleksi vedellä, panee siihen lusikan ja jauhoksen, jonka tehtyä ojentaa sen Amalialle) Kas tuossa! Osoittakaa minulle nyt viimeinen hyvä työ ja sekoittakaa oikein aikalailla, kunnes pulveri on sulanut. (Kohteliaasti kumartaen, luonnollisella äänellä) Olkaa hyvä!

AMALIA (kauhistuneena): En-en-en, vaikka koko maailman rikkauudet saisin! En vaikka kappaleiksi minut hakkaisitte! Oletteko vallan järjeltänne, ihminen?

AKSEL (tukeasti): Vaiti! Tässä on lasi. Sekoittakaa sitä, ja tehkää se kiireesti!

AMALIA (tuskin tietäen, mitä hän tekee, ottaa koneentapaisesti lasin ja alkaa sekoittaa): Voi, minua onnetonta tyttöparkaa, mihin kauheaan pulaan nyt olenkin joutunut! Tämä on viimeinen päiväni! Mamma, mamma —!

AKSEL. Tässä ei enää mammakaan auta. Sekoittakaa vaan!

AMALIA (sekoittaessaan): Herra Heino, Berthan tähden, säälikäähän toki, armahtakaa! Enhän ole teille mitään pahaa tehnyt! Olenhan ainoastaan heikko, viaton nainen —!

AKSEL. Sekoittakaa, sekoittakaa vaan!

AMALIA (sekoittaa hirmuisella vauhdilla): Sekoitanhan minä, sekoitanhan minä. Mutta sen vaan sanon, että kyllä tämä on viimeinen kerta, kun tänne tulen. Olisinko voinut tällaista loppua aavistaa, en sinä ilmaisna ikänä olisi näistä ovista sisään astunut. Voi, miksi etsinkään niin innokkaasti Berthan tuttavuutta? Miksi tulin tänne niin usein? Miksi sekaannuin hänen asioihinsa? Miksi en voinut ymmärtää, että — —?

AKSEL. Kas niin, jo piisaa. (Ottaa lasin ja lausuu harvaan ja juhlallisesti) Ja nyt, jää hyvästi, katala

maailma! (Juo lasin tyhjäksi ja heittäytyy tuolille; luonnollisella äänellä erikseen) Morjens!

AMALIA (kavahtaa ylös, huutaen): Herra Jumala, nyt hän kuolee! Bertha, Bertha, joudu tänne! Ja minä olin hänen apulaisensa! Pois, pois täältä! Päätäni pyörryttää! Minä tulen hulluksi! Pois pois!

(Kiirehtii ulos).

KAHDESTOISTA KOHTAUS

Aksel. Bertha. (Sitten) Palvelustyttö.

BERTHA. Eikö Amalia ole täällä? Luulin kuulleeni hänen äänensä —?

AKSEL. Ha, ha, ha, kyllä hän täällä oli, mutta tällä kertaa katosi hän tavallista kiireemmin, ha, ha, ha!

BERTHA. Mitä sinä naurat? Näytät olevan erinomaisen hyvällä tuulella tänään.

AKSEL. Eikös minun pitäisi olla sitten — oman vaimoni syntymäpäivänä?

BERTHA. Jota sinä niin kauniisti olet viettänyt!

AKSEL. Oletko todellakin vielä vihoissasi?

BERTHA. Vihoissani en ole, mutta tietysti se minua pahoittaa, ettet enää täydellisesti luota minuun, vallankin kun tämän tulini huomaamaan syntymäpäivänäni; tämä päivä, joka aina ennen on minulle ollut niin iloinen ja onnellinen.

AKSEL. Ei, nyt olet sinä aivan lumottu. Täytyy siis auttaa sinua tielle. — Kuuleppas nyt, eikö tavallisesti aina löydy jonkinlaisia pieniä salaisuuksia näin syntymä- ja nimipäivinä? Onko tämä seikka jotakin uutta sinulle, häh?

BERTHA. Mitä! Mitä sinä sanot, Aksel?

AKSEL. Olisiko niin kummallista, jos miehesi olisi valmistanut sinulle pienen surpriisin kunniapäivänäsi? Päivä ei ole loppunut vielä, tiedän mä.

BERTHA. Mitä kuulen minä! Sitähän en ollenkaan ole tullut ajatelleeksikaan!

AKSEL. Ja olisiko aivan mahdotonta, että tuo hirmuinen kirje nyt saattaisi riippua jonkinlaisessa yhteydessä juuri tämän surpriisin kanssa, vai mitä?

BERTHA. Jumalani, kuinka yksinkertainen olen ollutkin! Mutta kuinka on mahdollista, etten ennen ole tätä aavistanut? Kuinka olen voinut olla niin sokea?

AKSEL. Sen sanon sinulle: minulta ei puutu luottamusta sinuun, vaan päinvastoin.

BERTHA. Mutta Aksel, ajatteleppas toki! Pitkällinen poissaolosi illalla — salainen käytöksesi — tuo kirje — kaikki yhteensä! Rakas Aksel, voitko minulle anteeksi antaa?

(Halailee Akselia).

AKSEL. Sydämmeni pohjasta, Berthaseni — varsinkin kun kaikki on Amalian syy. — Mutta nyt kai olet varmaankin erittäin utelias saamaan tietää, mikä tämä kummallinen salaisuus mahtanee olla, eikö niin?

BERTHA. En ensinkään. Minä vaan olen niin sanomattomasti iloinen, ettei tuossa korttivelassa ollutkaan perää. Kuinka saatoinkaan noin epäillä sinua?

AKSEL. Hyvä, mutta saadakseni kaikki yht'aikaa selville, tahdon nyt kumminkin selittää sinulle koko asian. Niinkuin muistat, olet sinä jo kauan aikaa halunnut — —

(Palvelustyttö tulee sisään tuoden kirjeen).

AKSEL. Vai niin. Nyt pääsenkin kaikista selityksistä, näen mä. Maiju, Anna kirje rouvalle!

(Tyttö tekee niin ja menee).

BERTHA (katselee päällekirjoitusta): Tämähän on sinulle —

AKSEL. Mutta se koskee sinua.

BERTHA. En voi kylliksi ihmetellä! (Avaa kirjeen ja lukee) »Veli Aksel! Kiitos checkistä kolmelle tuhannelle markalle, jonka kautta olet suorittanut minulle huvilan hinnan. Huvilan saat, välipuheemme mukaan, ottaa haltuusi tänään jälkeen puolenpäivän, ja toivon tämän kauniin syntymäpäivälahjan suuresti ilahuttavan vaimoasi. Ystävällisesti August Hansen.» (Pudottaa kirjeen lattialle) Aksel, kuinka voin kylliksi kiittää sinua! Rakkain toivoni — niin odottamatonta — niin ansaitsematonta! Voinko koskaan palkita hyvyyttäsi ja rakkauttasi, armas, oma Akselini!

(Halaa häntä liikuttettuna).

AKSEL (nauraen): So, so! Pidä hyvänäsi, pidä hyvänäsi! Lupaa vaan, ettet koskaan enää kuuntele akkojen juoruja!

BERTHA. En koskaan, koskaan; siitä voit olla vakuutettu!

KOLMASTOISTA KOHTAUS

Edelliset. Amalia. Miina-, Stiina- ja Fiina-tädit.
(Viime mainittu ontuva ja keppi kädessä).

AMALIA (pistää päänsä peräovesta): Saako tulla sisään?

BERTHA. Amalia! (Irtautuu Akselistä) Tule vaan!

AMALIA (ulospäin): Astukaatte sisään, astukaatte sisään vaan — — Hän on vielä hengissä; he ottavat par'aikaa viimeisiä jäähyvästiänsä —

BERTHA. Viimeisiä jäähyvästiänsä! Mitä tämä on?

(Tädit astuvat sisään).

AMALIA. Tätien ei tarvitse pelätä. Ehkä hänet vielä voi pelastaa.

MIINA-TÄTI. Bertha-raukkaseni! Mitä täällä on tapahtunut? Amalia kertoi juuri meille sen hirmuisen uutisen.

STIINA-TÄTI. Kuka olisi uskonut! Meidän hauska ja iloinen Aksel herra!
Semmoinen onneton loppu!

MIINA-TÄTI. Mutta ehk'ei ole vielä kaikki toivo hukassa. Jos antaisimme hänelle maitoa ... se auttaa tavallisesti tällaisissa tapauksissa.

STIINA-TÄTI. Ei, oksennuspulveri on parempaa, oksennuspulveri on paljon parempaa.

FIINA-TÄTI (liikkaa lähemmäksi): Tahi risiiniöljyä.

BERTHA. Mutta, hyvät naiset, minä olen niinkuin puusta pudonnut! Mitä tarkoitatte tuolla hirmuisella uutisellanne, maidoillanne ja rohdoillanne? Tämä varmaankin on joku erehdys!

AKSEL (hyvin viattomasti): Niin, arvokkaat naiset, mitä merkitsee tämä oikeastaan?

AMALIA. Mitä! Ettekö ole ottanut myrkkyä?

AKSEL. Myrkkyä? Minä?

BERTHA. Myrkkyä? Mitä hän puhuu?

AMALIA. Mutta olenhan sen itse teille sekoittanut!

AKSEL. Mitä helkkarissa? Oletteko te sekoittanut minulle myrkkyä?
Kuinka olen loukannut teitä, koska tahdotte minut tappaa?

AMALIA. Mutta pakoittehan te minut sitä tekemään. Sanoittehan kortinlyönnissä viime yönä hävinneenne koko omaisuutenne ja että senvuoksi tahdoitte kuolla. Ettekö muista?

AKSEL (pudistaa päätään): Mahdotonta! Olette uneksint.

AMALIA. Vai uneksint! Ettekö häpeä! Näinhän minä omilla silmilläni, kuinka te nielasitte myrkyä ja kaaduitte takaperin tuolille ja —

AKSEL. Ja kuolin. Kummallista! Ja kuitenkin olen vielä elossa. Tai epäilettekö, niin koettakaa suontani. Olkaa hyvä, neitiseni! Olkaatte hyvät, kunnioitettavat naiset!

(Tädit väistyvät hämmästyneinä).

MIINA-TÄTI. Taivaan herra, mitä tämä merkitsee?

STIINA-TÄTI. Ihka elävä! Ei merkkiäkään myrkytyksestä?

MIINA-TÄTI. Aivan raitis ja terve! Amalia, onneton olento, mitä olet nyt saanut toimeen!

FIINA-TÄTI. Narrata minua vaivaisella jalallani!

AMALIA. Mutta minä vakuutan — minä — Antakaa minun selittää.

MIINA-TÄTI. Pois täältä, pois! No, kaikkea sitä pitää kokeakin! Jumalani, nyt joudumme koko kaupungin pilkaksi! Hyvästi, meidän täytyy lähteä. Emme tahdo häiritä — hyvästi, hyvästi!

STIINA-TÄTI. Niin, niin, meidän täytyy lähteä! Antakaa anteeksi, jos — hyvästi, hyvästi!

FIINA-TÄTI. Hyvästi, hyvästi! No, tämäkö nyt maksoi vaivan. (Tädit tunkeilevat ovesa päästäksensä nopeasti ulos) Ai, ai, jalkani, jalkani!

NELJÄSTOISTA KOHTAUS

Bertha. Aksel. Amalia.

BERTHA. Mutta sanoppas Amalia, kuinka taivaan nimessä olet saanut kokoon tällöisen jutun? Oletko ihan hullu?

AMALIA. Minä en ole hullu — minä en ole saanut kokoon, en niin mitään, sen tiedät aivan hyvin, vaikka olet olevinasi niin viaton — ja minä käsitan kyllä, että olette samassa liitossa. Niin, niin, te olette molemmat juuri yhtä hyviä, yhtä hyviä! Mutta sen vannon: en ikänäni enää teidän huoneisiin astu. Hyvästi, mokoma — mokoma — herskaappi —!

(Kiiruhtaa pois).

BERTHA. Mutta Aksel, selitä nyt vihdoin, mitä tämä kometia oikeastaan merkitsee?

AKSEL. Se merkitsee, että nyt kadotimme Amalia ystävämme.

(Esirippu lankeaa).

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AMALIA YSTÄVÄMME ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the

user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or

unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we

do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.